

Aanduiding van ankerplaats
‘ Vallei van de Bruine Beek met kasteeldomeinen
Berentrode en Zellaar ‘
Code : APA015

1. Benaming van de ankerplaats + ligging

Vallei van de Bruine Beek met kasteeldomeinen Berentrode en Zellaar

De oppervlakte van de ankerplaats bedraagt nagenoeg 378 ha.

2. Aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 die de grenzen ervan aangeeft

Zie kaart 1

3. Nummer ankerplaats uit landschapsatlas

Anker ID: A10066

4. Situering

Situering in ruimere omgeving

De ankerplaats is gelegen in het zuiden van de provincie Antwerpen, op het grondgebied van de gemeenten Bonheiden (369, 67 ha of 97,8 %) en Putte (8,29 ha of 2,2 %). De primaire wegen die de ankerplaats ontsluiten, zijn de N15 (Mechelen-Westerlo) in het noorden en de doorgangsweg Mechelen – Keerbergen in het zuiden. De Waversesteenweg (Mechelen – Sint-Katelijne-Waver) vormt een loodrechte verbinding tussen beide oost-west verlopende verkeersassen. De steenweg loopt dwars door de ankerplaats. Gemeentewegen Harentslei en Harentstraat vormen de oostgrens van de ankerplaats. De bebouwing langs de Bruinbeekstraat, Nachtegalenlaan en Kievitlaan begrenst de ankerplaats in het oosten. De ankerplaats sluit ten zuiden aan bij het dorpscentrum van Bonheiden.

Relatie met andere ankerplaatsen

De ankerplaats “Dijlevallei tussen Mechelen en Rijmenam” (Anker ID 12001) is gelegen in de alluviale vlakte van de Dijle ten zuiden van de ankerplaats “Vallei van de Bruine Beek met kasteeldomeinen Berentrode en Zellaar” en Bonheiden-dorp. De natte leembodems van de lager gelegen Dijlevallei bemoeilijken een normale landbouwuitbating zodat open graslanden er het uitzicht bepalen. De zandleembodems van de vallei van de Bruine Beek en de relatief drogere gronden hebben ervoor gezorgd dat een meer afwisselend landschap ontstond bepaald door beken, sloten, houtkanten, weilanden, akkers, dreven en kasteeldomeinen.

Andere types van beschermingen en statuten

Gewestplanbestemmingen:

- Landschappelijk waardevol bosgebied
- Bosgebied
- Natuurgebied met wetenschappelijke waarde en landschappelijke waarde
- Landschappelijk waardevol landbouwgebied
- Landbouwgebied
- Recreatiegebied
- Parkgebied

Meer dan drie vierde van de ankerplaats heeft als overdruk 'landschappelijk waardevol gebied'. De landschappelijke waarde van de beekvallei met beide kasteeldomeinen is hiermee al bij de afbakening van het gewestplan planologisch vastgelegd.

Ruimtelijke planning:

Ruimtelijke uitvoeringsplannen:

Het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Krankhoeve' werd opgemaakt naar aanleiding van de wens van het gemeentebestuur van Bonheiden voor de bouw van een kind- en jeugd ontmoetingscentrum (KJOC) in de omgeving van het bestaande domein van Berentode. Het domein is gelegen in recreatiegebied en omvat op dit ogenblik o.a. de sporthal Berentode, het gemeenschapscentrum Krankhoeve, een speeltuin, atletiekpiste, voetbalterreinen. Het BPA Krankhoeve (1981) laat de bouw van een nieuw kind- en jeugdcentrum niet toe, zodat geopteerd werd voor de opmaak van een GRUP. Het RUP heeft bovendien als bijkomende doelstelling de bescherming van de Bruinbeekvallei.

De stedenbouwkundige voorschriften van het RUP Krankhoeve heffen de voorschriften van het gewestplan en het BPA 'Krankhoeve' binnen het plangebied op. Het RUP heeft betrekking op het gebied gelegen tussen de Waversesteenweg in het westen, de Bruinbeek in het noorden, de Uyerenboslaan en Kleinhoflaan in het oosten en de Grote Doelstraat in het zuiden. Het RUP wenst de landschappelijke kwaliteiten van de Bruinbeek (o.a. de openheid van de vallei) te bewaren door nieuwe bebouwingen te laten aansluiten bij bestaande aan de rand van het plangebied. Hierbij moeten de lange zichten over de bestaande sportterreinen behouden blijven, evenals het contrast tussen de openheid van de graslanden in de vallei en de beslotenheid van de Berentodebossen. Uitgaand van deze visie, het mobiliteitsvraagstuk, de minimale aantasting van het waardevolle bos langs de sporthal en het complementaire gebruik van infrastructuur opteert de gemeente Bonheiden voor de bouw van een (landschappelijk inpasbaar) KJOC ter hoogte van het bestaande skateplein.

Het RUP voorziet in:

- een zone voor bouwvrij agrarisch natuurverwevingsgebied (ter hoogte van de Groenstraat en het kasteel van Berentode);
- een centraal gelegen bosgebied met natuurlijke en landschappelijke waarde;
 - overdruk speelbos (achter de Krankhoeve)
- een aantal zones bosuitbreidingsgebied aansluitend bij het bestaande bosgebied;
- gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen
 - Deelzone A: educatieve, culturele en/of sociale voorzieningen (Krankhoeve);
 - Deelzone B: educatieve, culturele, sociale en/of recreatieve voorzieningen (Sporthal);
 - Deelzone C: educatieve, culturele en/of sociale voorzieningen (nieuw KJOC);
- gebied voor dagrecreatie in open lucht (huidige sportterreinen);
- woongebied voor vrijstaande bebouwing (bestaande woningen langs Grote Doelstraat en Berentodedreef);
- gebied voor wegen en straten (Berentodedreef, Grote Doelstraat, Waversesteenweg, oostelijk verhard deel van de Groenstraat, Uyerenboslaan, Kleinhoflaan);
- gebied voor landwegen, voet- en fietswegen (westelijk onverhard deel van de Groenstraat en bestaande paden in het bosgebied);
- gebied voor groene parkeererven (bestaande parking langs de Grote Doelstraat (Krankhoeve) en de parking langs de Waversesteenweg (achter de sporthal));
- bestaande dreven in overdruk;
- twee vista's in overdruk:
 - zicht van Krankhoeve naar kasteel Berentode;
 - zicht van kerk Bonheiden naar kasteel Berentode.

Algemene en bijzondere plannen van aanleg:

Het BPA 'Krankhoeve' (1981) verfijnt de recreatieve en andere bestemmingen op het gewestplan. In het westen van het plangebied tegen de Waversesteenweg is een 'zone voor het oprichten van een sporthal' aangegeven en grenst aan een smal 'bosgebied'. Ten oosten hiervan is een 'zone van recreatie en sport' voorzien waarop een groot 'bosgebied aansluit. In

de 'zone voor recreatie en sport' voorziet het BPA o.a. in een picknick- en barbecueweide, een camping, een kinderboerderij, heempark, kinderspeelplaatsen, voetbalvelden, atletiekpiste, korfbalterrein, hockeyterreinen rugbyterrein. Het BPA laat de oprichting van gebouwen toe die rechtstreeks in verband staan met de sportterreinen (sporthal, tribune en kleedkamers). Het oprichten van andere bouwwerken is niet voorzien. In het zuiden aan de oostzijde van de Grote Doelstraat en aan de noordzijde van de Berentrodedreef is een strook voor alleenstaande bebouwing voorzien. Een deel van de tuinen zijn bestemd als parkgebied. Een deel van het woongebied ten zuiden van de Berentrodedreef (tussen de Vennenboslaan en het kasteel van Berentode) wordt herbestemd naar 'aan te leggen bosgebied'.

Grote delen van het BPA werden tot op heden niet gerealiseerd. Voornamelijk de recreatieve activiteiten in het oosten van het plangebied zoals de picknick- en barbecueweide, de camping voor jeugdbewegingen, de kinderboerderij, het kinderparadijs, de kinderspeelplaatsen, de grasvlakte voor korfbal, hockey en rugby en het heempark, evenals het park en het aan te leggen bosgebied werden nooit verwezenlijkt.

Voor de deelgemeente Rijmenam werd een algemeen plan van aanleg opgemaakt, waaruit 32 BPA's voortvloeiden. Vijf van deze BPA's liggen volledig of gedeeltelijk binnen de voorgestelde ankerplaats. Het betreft BPA Krankhoeve (1985), BPA Schranshoeve (1985), BPA Pelgrimstraat-N (1985), BPA Pelgrimstraat-Z (2005), BPA Krankhoeve (Putte) (1986). De plannen hebben hoofdzakelijk betrekking op de woonzones die worden verdeeld in open, halfopen en gesloten bebouwing.

Het BPA 'Peulis, landelijk gebied' (1986, herziening 2004) is van toepassing op het gedeelte van de ankerplaats dat op het grondgebied van de gemeente Putte gelegen is. De Grote Krankhoeve is gelegen binnen de perimeter van dit BPA. De hoeve is gelegen in agrarisch gebied. Thans staat de Krankhoeve leeg en wenst de gemeente Putte de site rond de Krankhoeve te herbestemmen. Hiervoor wordt een masterplan/RUP opgemaakt.

VEN/IVON (Vlaams Ecologisch Netwerk/Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk):

De ankerplaats is niet gelegen in een VEN/IVON-gebied.

Speciale Europese Beschermingszones:

De ankerplaats ligt niet binnen een Vogel-, Habitat- of Ramsargebied.

Natuurreservaten:

Het natuurreservaat Bruinbeekvallei is gelegen in de ankerplaats en wordt beheerd door Natuurpunt vzw.

Bosreservaten:

De ankerplaats bevat geen of is niet gelegen in een bosreservaat.

Beschermingen als monument, stads- of dorpsgezicht en landschap:

- Kasteel Zellaar (Zellaerdreef, Bonheiden): beschermd als monument op 5 maart 2001 (B.S. 17 oktober 2001);
- Cranckhoeve (Grote Doelstraat, Bonheiden): beschermd als monument op 4 november 1976 (B.S. 18 december 1976);
- Kasteel Berentode (Berentrodedreef, Bonheiden): beschermd als monument op 3 juni 1986 (B.S. 18 september 1986);
- Bakhuisje (Oude Baan, Bonheiden): beschermd als monument op 22 december 2000 (B.S. 31 januari 2001);
- Krankhoeve (Mechelbaan, Putte): beschermd als monument op 14 juli 1982 (B.S. 16 oktober 1982);
- Omgeving kasteel Berentode (Berentrodedreef en Kleinhoflaan, Bonheiden): beschermd als dorpsgezicht op 3 juni 1986 (B.S. 18 september 1986);
- De Krankhoeve met haar onmiddellijke omgeving (Mechelbaan, Putte): beschermd als dorpsgezicht op 14 juli 1982 (B.S. 16 oktober 1982);
- Onmiddellijke omgeving Cranckhoeve (Grote Doelstraat, Bonheiden): beschermd als landschap op 4 november 1976 (B.S. 18 december 1976).

De Raad van State vernietigde in een arrest van 17 november 2006 het beschermingsbesluit van het op 14 december 1995 beschermde landschap "De vallei van de Bruine Beek" te Bonheiden en Putte.

Statuut waterlopen:

- Leybeek: 2de categorie;
- Bruinbeek: 2de categorie;
- Putsebaanloop: 2de categorie

5. Omschrijving

De ankerplaats 'Vallei van de Bruine Beek met kasteeldomeinen Berentode en Zellaar' ten noorden van het dorpscentrum van Bonheiden ligt fysiek ingesloten tussen de steenwegen Mechelen-Keerbergen in het zuiden en Mechelen-Westerlo (N15) in het noorden. De Bruinbeek (of Bruine Beek) loopt centraal van oost naar west door het gebied. De laaggelegen, vochtige alluviale gronden rondom de beek en de hoger gelegen gronden aan de noordelijke, oostelijke en zuidelijke periferie van de ankerplaats zijn te beschouwen als de oorspronkelijke structuur van de ankerplaats en zijn te beschouwen als vertrekbasis van alle latere ontwikkelingen van het gebied. De belangrijkste elementen van deze natuurlijke structuur zijn de ondergrond, de bodem, het reliëf en de waterhuishouding.

Geologie, geomorfologie en reliëf

Het geologische substraatmateriaal in de provincie Antwerpen bestaat uit losse sedimenten van zand en klei. De ondergrond ter hoogte van de ankerplaats wordt gevormd door de zgn. Formatie van Boom (syn. Klei van Boom) en bestaat uit een grijze siltige klei of kleig silt van mariene oorsprong.

De vallei van de Bruine Beek is gelegen ten noorden van de stuifzandrug die is ontstaan aan het eind van de laatste ijstijd. Het zand uit de brede en onbegroeide Dijlevallei waaide weg en vormde een zandwal nabij de noordelijke rand van de Dijle. De duin is met een gemiddelde hoogte van 10 meter hoger gelegen dan de vallei. Door lokale verstuiwingen vormden zich hierin later duintjes. De Bruinbeekvallei ligt lager dan deze zandrug en de hoger gelegen gronden van Sint-Katelijne-Waver in het noorden en vormt zo een natte alluviale depressie.

Bodem

De bodem is ontstaan uit het Quartair eolisch dekzandmateriaal afgezet tegen het einde van de laatste ijstijd. De bodems variëren binnen de ankerplaats van nat zandleem in het centrale deel van de vallei, geflankeerd door vochtig zand verder van de Bruinbeek verwijderd. De bodems op de linkeroever van de Zennekensbeek (tussen het kasteel van Berentode en de beek) bestaan uit nat zand. Vochtig zandleem komt voor in een zone ten noorden van het gehucht Harent in het oosten van de ankerplaats. Op de hoger gelegen gronden ten westen van de Priorij van Bethlehem bestaat de bodem uit droog zand.

Rondom de woonkernen van Bonheiden-centrum (in het zuiden van de ankerplaats), de bewoning langs de Oude baan en de Putsesteenweg (in het noorden van de ankerplaats), ten noorden van het gehucht Harent en het kasteeldomein van Zellaar komen typische plaggenbodems voor. Ze zijn ontstaan door eeuwenlange bemesting van de oorspronkelijke bodem met stalstrooisel. Deze bodems zijn getuigen en overblijfselen van een zeer oud landbouwgebruik.

Hydrografie

De Bruine beek doorkruist de ankerplaats van oost naar west. De beek ontspringt ten westen van het dorpscentrum van Onze-Lieve-Vrouw-Waver. Ze stroomt door het open akker- en weidelandschap van Sint-Katelijne-Waver en ontvangt net ten noorden van de ankerplaats haar eerste bijbeek: de Waverse beek. De belangrijkste bijbeek van de Bruine beek is de Leybeek –Zennekensbeek. Deze beek ontspringt ten zuiden van de verbindingsweg Mechelen-Keerbergen (t.h.v. de Boeimeerstraat) en loopt overwegend noordwestwaarts en vervoegt de Bruine beek ten noorden van het kasteel van Berentode. De Putsebaanloop is een derde bijbeek van de Bruine beek. Ze verloopt parallel met de N15 en vormt de noordgrens van de ankerplaats.

Een netwerk van greppels en sloten werd in de loop der tijden gegraven ter ontwatering van het natte valleigebied.

Bestaande open waterpartijen in de ankerplaats betreffen de slotgracht rondom het kasteel van Zellaar, de ringvijver in het domein van Zellaar, de restanten van de slotgracht rondom de hoeve Vredestein langs de Oude Baan en een aantal vijvers in de vallei.

De grondwatertafel ligt over het algemeen niet diep.

Bodemgebruik

De ankerplaats Vallei van de Bruine Beek met kasteeldomeinen Berentrode en Zellaar is een mozaïek van open (weilanden, akkers, sportterreinen), halfopen (ruigten) en gesloten (bossen) structuren met een zeer geringe bebouwingsdichtheid en een netwerk van kleine landschapselementen als houtkanten, historische dreven en kleine bosjes. De ligging van de ankerplaats bij de dorpskern van Bonheiden, de aanwezigheid van plaggenbodems en bijzonder waardevolle historische hoeven (zie verder) wijzen er verder op dat deze ankerplaats de oorspronkelijke landbouwkern van Bonheiden was. Uitgaand van het actuele bodemgebruik kan de ankerplaats opgedeeld worden in:

- het kasteeldomein van Zellaar met het Zellaerbos;
- de omgeving van het kasteel Berentrode en Kleine Krankhoeve (bossen, sportterreinen en weilanden);
- de vallei van de Bruine Beek als geheel.

Het kasteeldomein van Zellaar met het Zellaerbos

Historiek

Geschreven bronnen

Naar verluidt is het waterslot gebouwd in het midden van de 13de eeuw door Wouter Berthout, Heer van Mechelen. Het kasteel werd achtereenvolgens bewoond door verschillende adellijke families. Op een afbeelding van 1692 staat 'Castellum Zellaert' als een waterkasteel met ophaalbrug, hoektorens en hoge trapgevels. Op een tekening van 1851 is het middeleeuwse uitzicht verdwenen en wijzen het middenrisaliet en het mansardedak op verbouwingen. In de 19de eeuw werd het vervallen kasteel gesloopt en in 1885 vervangen door de huidige pseudo-middeleeuwse waterburcht opgetrokken met stenen afkomstig van de forten van Vilvoorde. Het is geïnspireerd op een Loirekasteel uit de 15de eeuw. De bijgebouwen zijn oorspronkelijk gebouwd als koetshuis en paardenstal.

Historische kaarten

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden van Graaf de Ferraris (ca. 1777) bestaat het kasteeldomein uit het eigenlijke kasteel omgeven door een slotgracht met vier bijgebouwen en een strak aangelegd park. Vanuit het kasteel is er zicht op een langwerpige aangelegde vijver die het verlengde is van een centrale dreef. Ten oosten van het kasteelpark en ten zuiden van de huidige Oude Baan bevinden zich een aantal hoevegebouwen. Naast het kasteel loopt een dreef die het kasteel met de kerk van Bonheiden verbindt (de huidige Zellaerdreef).

Minder dan een eeuw later toont de historische kaart van Vandermaelen (1854) geen grote veranderingen.

Uit de kaarten van het Dépôt de la Guerre (gedrukt in 1873) en het Militair Cartografisch Instituut (gedrukt in 1924) blijkt dat er een aantal bijgebouwen bij het kasteel zijn bijgekomen. Was het kasteel voordien nog niet in het park geïntegreerd, valt op dat dit op het einde van de 19de eeuw wel het geval is. De grootte van het eigenlijke kasteeldomein verandert nagenoeg niet. Ook de opbouw van het domein blijft behouden. Op de kaart van 1936 blijft de toestand status quo.

De topografische kaart van het Militair Geografisch Instituut uit 1970 en het orthofotoplan van 1971 laat geen ingrijpende veranderingen in het domein zien. Langs de Zellaerdreef verschijnt een nieuw

modern gebouwencomplex: de Abdij van Bethlehem, een klooster van de Zusters Benedictinessen, gebouwd in 1965.

Ook op de orthofoto van 1990 en een luchtopname uit 2003 blijft de situatie voor het kasteeldomein nagenoeg ongewijzigd.

Archeologische bronnen

Het kasteel van Zellaar is opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) onder het nummer 110196 en wordt beschreven als een monumentaal relict uit de late middeleeuwen. Ook de Vredesteinhoeve wordt in de inventaris vermeld (nummer 106656) als een monumentaal relict uit de 16de eeuw.

Huidig bodemgebruik

Het huidige kasteeldomein is in de loop der tijden nagenoeg onveranderd gebleven. Het kasteel en bijgebouwen zijn in gebruik als bezinningscentrum. Het kasteelpark is één groot parkbos met mooie dreven en een grote ringvijver. Karakteristieke boomsoorten zijn Zomereik, Beuk en Haagbeuk die het bos een vrij natuurlijke aanblik geven. Platanen en tulpenbomen zijn andere opvallende bomen in het kasteelpark. Bosanemonen, Grootbloemige muur, Veelbloemige salamonszegel, Lievevrouwebedstro en Robertskruid zijn enkele typische planten die in het voorjaar kleur geven aan het bos. Een draadafsluiting scheidt het kasteelpark van de vallei.

De omgeving van het kasteel Berentode en Kleine Krankhoeve

Historiek

Geschreven bronnen

Het kasteel van Berentode, op het einde van de majestueuze Berentodedreef, is een voormalig jachtslot, een met water omgeven versterkte burcht. Wanneer en door wie de burcht precies is gebouwd is niet met zekerheid gekend. Vermoedelijk dateert het goed van voor de 13de eeuw. Vanaf de 16de eeuw werd het goed bewoond door verschillende generaties van de families Wyts en later Baert. Tegen het slot werd in 1671 een woning aangebouwd door Florent-Henri Baert, Heer van Berentode en schepen van Mechelen. In de 18de eeuw wordt Berentode verkocht aan Jeanne-Isabelle Vecquemans, gravin douairière van Geldenaken die de aankoop deed voor haar zoon Philippe-Engelbert Joseph de Romrée. Later verandert het goed nog een aantal keer van individuele eigenaar tot het in de 19de eeuw eigendom wordt van drie landbouwersgezinnen. Het kasteel van Berentode bestaat vandaag nog steeds uit drie delen. Het middendeel, het hoogste en het oudste, was een versterkte hoeve met trapgevels en een slottoren. Ze was omweld door een hofgracht die nu gedempt is. Het westelijk deel werd later bijgebouwd toen het gebouw een jachtslot werd en draagt het jaartal 1671. Het oostelijk deel werd als hoevegebouw gebouwd in 1755. Bij het gebouw hoorde ook een boomgaard, maar is thans verdwenen.

De Krankhoeve of meer in het bijzonder Kleine Krankhoeve wordt voor het eerst vermeld in 1508 toen de bestaande hoeve verkocht werd aan het *Krankenhuys* van het Mechelse Begijnhof. Ze werd eertijds gebouwd aan de rand van de heide vermoedelijk door de eerste bevolking van Bonheiden. Volgens een huurcontract uit 1547 bestond de hoeve toen uit een hoofdgebouw, een schaapskooi, een borreput en een schuur. Er stond ook een "stenen huisje" dat de pachter niet mocht gebruiken. In de loop der tijden werden verschillende verbouwingswerken aan de hoeve uitgevoerd zoals het optrekken van een nieuwe stal (1609) en een nieuwe schuur (1616-1617). In 1661 werden de lemen stalwanden vervangen door baksteenmuren. Later in de 18de eeuw werden alle lemen en houten muren vervangen door baksteen. Na de Franse Revolutie kwam de hoeve onder beheer van de Burgerlijke godshuizen van Mechelen. In 1888 werd de hoeve verkocht aan baron de Vrière, eigenaar van kasteel Zellaar. In 1951 kwam het door erfenis in handen van baron G. Orban de Xivry, die het goed in 1971 verkocht aan de gemeente Bonheiden. Het werd door de gemeente gerestaureerd en ingericht als ontmoetingscentrum.

Historische kaarten

Het waterslot van Berentrode wordt op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (ca. 1777) weergegeven als een langgerekt gebouw (in het verlengde van de Berentrodedreef) dat door een ringgracht (niet volledig gesloten) is omringd. Ten noorden van het kasteel, buiten de ringgracht, staat een ander gebouw (vermoedelijk een hoeve) omgeven door een boomgaard. De huidige Berentrodedreef is reeds als dreef aanwezig en verbindt het kasteel met de dorpskerk. Het kasteel is omgeven door akkers (allen afgezoomd door hagen of houtkanten) en bossen. Ten zuiden van de Berentrodedreef en het kasteel bevindt zich een heidegebied dat voor een deel bestaat uit een 'Camp de l' exercise d' Artillerie', een militair oefenterrein met enkele gebouwen langs de Berentrodedreef. De Krankhoeve is ten westen van het kasteel gelegen en bestaat uit vier afzonderlijke gebouwen waaronder het woonstalhuis, de schuur en het bakhuis. De hoeve is in het noorden, oosten en westen omgeven door akkers. Ten zuiden grenst de hoeve aan de heide (deel van de smalle heidegordel ten oosten van Bonheiden-dorp) en bos.

Op de kaart van Vandermaelen is van deze heide niets meer terug te vinden. Ze werd omgezet naar akker of bos. Het kasteel van Berentrode is nog steeds omgeven door een ringgracht.

De kaarten van latere datum (Dépôt de la Guerre (1877), Militair Cartografisch Instituut (1924) en het Militair Geografisch Instituut (1950) laten geen ingrijpende veranderingen zien. Het aandeel bos neemt wel af ten voordele van akkers en weilanden en het wegstelsel neemt verder uitbreiding.

Ten westen van de Krankhoeve vindt er een wijziging plaats in de jaren tachtig van vorige eeuw. Het orthofotoplan van 1990 toont sportvelden (atletiekpiste en voetbalvelden) en een gebouw op een plaats die volgens de luchtfoto van 1971 nog bestond uit akkers en weilanden achter en naast de Krankhoeve. Deze wijziging is het resultaat van het BPA Krankhoeve dat in 1981 werd goedgekeurd.

Archeologische bronnen

De Kleine Krankhoeve is in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (110190) opgenomen als monumentaal relict uit de vroege 16de eeuw. Het Kasteel Berentrode (opgenomen onder nummer 110186) dateert uit de late middeleeuwen. Bij opgravingen werden funderingen, pot- en schotelscherven en enkele 15de eeuwse munten gevonden.

Huidig bodemgebruik

Het oosten van het deelgebied wordt gevormd door de open sportterreinen en wordt rondom begrensd door dreven en bossen ten noorden van de Krankhoeve. De hoofdboomsoorten in deze bossen zijn voornamelijk zomereik, gewone beuk, tamme kastanje en esdoorns. In de lager gelegen delen, tegen de Bruinbeek, zijn dit hoofdzakelijk populieren, elzen en essen.

De gerestaureerde Kleine Krankhoeve met omgevend grasveld is sinds de jaren zeventig omgevormd tot ontmoetingscentrum. Ten noorden van de hoeve bevindt zich een nieuwe moestuin, speeltuin en boomgaard.

Rondom het kasteel van Berentrode, dat uit drie wooneenheden bestaat, is de ringgracht verdwenen. Het open landschap rondom het kasteel is een mozaïek van voornamelijk graslanden (weilanden), akkers, bomenrijen, houtkanten en hagen.

De vallei van de Bruine Beek als geheel

Historiek

Historische kaarten

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden van Graaf de Ferraris (ca. 1777) springt onmiddellijk de historische perceelsindeling van het beekdallandschap op. Nagenoeg alle percelen zijn in landbouwgebruik (akkerland, weiland) met uitzondering van het parkdomein rond het kasteel

van Zellaar, de bossen rond het kasteel Berentrode en de zuidrand van de voorgestelde ankerplaats die gekarteerd is als 'Bruyère de Bonheyden'. Ten zuiden van het kasteel Berentrode is een deel van deze heide een 'Camp de l' exercice d' Artillerie', een militair oefenterrein. Deze heide loopt in een smalle gordel ten oosten van het dorpscentrum van Bonheiden en vormt een rug tussen de valleien van de Bruine Beek en de zuidelijk gelegen Dijlevallei.

Minder dan een eeuw later toont de historische kaart van Vandermaelen (1854) geen grote veranderingen. De voornaamste wijziging houdt verband met de op de kaart van Graaf de Ferraris aangeduide 'Bruyère de Bonheyden'. Het heidegebied is nagenoeg volledig bebost of omgezet in akker- of weiland. Het militaire oefenkamp in de omgeving van Berentrode is verdwenen. Opvallend is wel de rechte trekking van de verbindingsweg Mechelen – Westerlo (N15) aan de noordrand van de ankerplaats. Sommige hoevegebouwen krijgen een naam: *Bleyden Berg Ferme, Kranke hoof, Kleyn Kat Hof, Put hof, Krante hoof*.

Een vergelijking van de historische kaarten en luchtfoto's van de twintigste eeuw laat weinig veranderingen zien in het landschapsbeeld. In de tweede helft van de voorbije eeuw neemt de bebouwing toe aan de randen van de ankerplaats.

Archeologische bronnen

In de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) wordt vermeld:

- nummer 110197: Blijdenberghoeve, een monumentaal relict uit de 16de eeuw;
- nummer 110194: Grote Kathoef, een hoeve uit de 18de eeuw;
- nummer 106660: Kleine Kathoef, een hoeve uit de 18de eeuw (thans helemaal verbouwd!);
- nummer 110251: Grote Krankhoeve, een hoeve uit de Late Middeleeuwen;
- nummer 110226: Harenthoeve, hoeve met walgracht uit de 18de eeuw.

Binnen de perimeter van de ankerplaats zijn de archeologische vondsten zeer beperkt. De geomorfologische en bodemkundige toestand van de beekvallei laat echter vermoeden dat de kans op archeologische vondsten in de toekomst mogelijk groter is. Zo vindt men binnen beekdalen vaak veensequenties, metaaldeposits uit de bronstijd, rituele deposities, oude beekovergangen, houten werktuigen, enz.

In enkele zones binnen de perimeter van de ankerplaats komen bodems met dikke antropogene humus A horizont voor. Deze zogenaamde 'plaggenbodems' zijn ontstaan sinds de late middeleeuwen als gevolg van bemesting. Onder het plaggendeck zijn oudere sporen vaak zeer goed bewaard.

Huidig bodemgebruik

Ten oosten van het kasteelpark van Zellaar (de Zellaerdreef) bestaat de vallei hoofdzakelijk uit open weilanden, akkers, gemengd bos en enkele woningen. Ten noorden van de Bruinbeek is het landschap vergelijkbaar: een groot aandeel graslanden en akkers bepalen het open landschapsbeeld. Houtkanten en bomenrijen zijn de voornaamste opgaande elementen. Waar de percelen om welke reden dan ook niet meer in agrarisch gebruik zijn evolueerden ze tot ruigte of struweel. Gesloten bos is schaars. Een smalle strook bos van populieren, eiken en naaldhout begeleidt beide zijden van de Waversesteenweg. Ten westen van de Leybeek en ten zuiden van de Pelgrimstraat heeft de vallei een meer gesloten karakter door het voorkomen van verschillende populieraanplantingen en percelen loof- en gemengd bos.

Hoewel het aandeel lijnvormige landschapselementen (bomenrijen, houtkanten, hagen) in vergelijking met de historische kaarten afgenomen is, heeft de vallei toch nog het kleinschalige karakter weten te bewaren.

6. De landschapkenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden

Deelgebied 1: Het kasteel Zellaar en Zellaerbos

Het kasteel van Zellaar en omringend park- en bosgebied heeft een zeer oude geschiedenis. Naar oorsprong een middeleeuws feodaal kasteel werd gedurende eeuwen bewoond door verschillende leenheren tot het in de vorige eeuw in verval kwam, werd gesloopt en opnieuw werd opgebouwd. Het kasteel is nog steeds omgeven door een brede ringgracht en een uitgestrekt waardevol park met zeer oude bomen.

De historische eigenheid van het kasteelpark is bewaard gebleven in:

- a) Beschermd bouwkundig erfgoed (beschermd monumenten) (Foto 1 en 2):
 - 1) Het kasteel van Zellaar en zijn bijgebouwen, Zellaerdreef 1 te Bonheiden;
- b) Niet beschermd bouwkundig erfgoed opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed 'Bouwen door de eeuwen heen':
 - 1) De zgn. Vredesteinhoeve, Oude Baan 98 te Bonheiden (Foto 4);
 - 2) Abdij van Bethlehem, Zellaerdreef 5 te Bonheiden (Foto 5);
- c) Alle waterpartijen en grachten in het kasteelpark met in het bijzonder:
 - 1) De ringvijver rondom het kasteel (Foto 3);
 - 2) De spiegelvijver in het kasteelpark;
- d) Het netwerk van dreven in het park (Foto 6);
- e) De goed ontwikkelde dreven buiten het park:
 - 1) de Zellaerdreef ten westen (westgrens) van het kasteelpark (Foto 7);
 - 2) de Oude Baan ten noorden (noordgrens) van het kasteelpark (Foto 8);
- f) De goed bewaarde bomenverzameling (arboretum)
- g) De onverharde paden
- h) De verschillende bostypen van het Zellaerbos:
 - 1) Het eiken-haagbeukenbos op de vochtigere plaatsen met kenmerkende ondergroei. Hoofdboomsoorten zijn Zomereik, Beuk, Tamme kastanje, Paardekastanje en Amerikaanse eik.
 - 2) Het eiken-berkenbos op de drogere gedeelten met kenmerkende ondergroei

Deelgebied 2: De omgeving van het kasteel Berentode en Kleine Krankhoeve

- a) Beschermd erfgoed (beschermd monumenten, beschermd dorpsgezicht en beschermd landschap):
 - 1) De gerestaureerde Kleine Krankhoeve met gekasseid erf, langgerekt woonhuis, en aansluitend lager wagenhuis en bakhuis, Grote Doelstraat te Bonheiden (Foto 9 en 10);
 - 2) Het kasteel Berentode, Berentodedreef te Bonheiden (Foto 11);
 - 3) Omgeving kasteel Berentode, bestaande uit het kasteelerf en de begeleidende dreven Berentodedreef en Kleinhoflaan (Foto 12);
 - 4) Onmiddellijke omgeving van de Kleine Krankhoeve.
- b) De open weilanden rondom Berentode en tussen Krankhoeve en Berentode met goed ontwikkelde houtkanten, hagen, bomenrijen en dreven;
- c) Het bosgebied ten noorden van de Krankhoeve met elzenbroeken, wilgenstruwelen en populieraanplantingen langs de Bruinbeek, eikenbossen op de hoger gelegen delen (Foto 13);

- d) De onverharde wegen en paden;

Deelgebied 3: De omgevende vallei van de Bruinbeek

- a) Beschermd erfgoed (beschermd monumenten, beschermd dorpsgezicht):
 - 1) De Grote Krankhoeve, Krankhoeflei 2 te Putte bestaande uit een woonstalhuis en een parallel wagenhuis met aarden erf en goed bewaarde waterput (Foto 14 en 15);
 - 2) De onmiddellijke omgeving van de Grote Krankhoeve, waarmee wordt bedoeld de gedeeltelijk omhaagde voormalige moestuin, boomgaard en siertuin bij de Krankhoeve;
 - 3) Bakhuisje langs de Oude Baan te Bonheiden, mogelijk bakhuisje van de Vredesteinhoeve (Foto 17);
- b) Niet beschermd bouwkundig erfgoed
 - 1) Parochiekerk Sint-Ludwina langs de Putsesteenweg te Bonheiden (Foto 16);
 - 2) De Blijdenberghoeve langs de Zellaerdreef te Bonheiden (Foto 18);
 - 3) De Grote Kathoef, Kathoefweg 1 te Bonheiden (Foto 19)
 - 4) De hoeve, Kathoefweg 2 te Bonheiden;
 - 5) De Harenthoeve, Krankhoeflei 3-5 (Foto 20);
- c) Het schaars bebouwde compartimentenlandschap van de beekvallei met hagen, houtkanten, bomenrijen en typische zichten (Foto 21 en 22);
- d) De onverharde wegen en paden

7. De waarden die tot de aanduiding aanleiding gegeven hebben

Natuurwetenschappelijke waarde

De ankerplaats bevat geomorfologische, bodemkundige, hydrologische, landschapsecologische, faunistische en floristische erfgoedwaarden.

Het beekdal van de Bruine Beek is een beekdallandschap gelegen tussen de hogere duinrug ten zuiden, waarop het dorp Bonheiden is ontwikkeld en het hogere gelegen woonlint langs de Putsesteenweg dat de noordgrens van de ankerplaats vormt. Centraal lopen de Bruine beek en de Zennekensbeek door dit lager gelegen beekdallandschap. De natte zandleem gronden bevinden zich in een smalle repel langs beide beken met twee grotere 'uitstulpingen' tussen de Kleine Krankhoeve en het Kasteel van Berentode en ten westen van het parkdomein van Zellaar en de Bruine beek. Deze natte gronden waren en zijn niet geschikt voor een normale landbouwuitbating, waardoor ze op de natste plaatsen enkel konden evolueren naar elzenbroekbos, wilgenstruwelen en natte ruigten. Waar de omstandigheden het enigszins toelieten werden hooilanden en weilanden aangelegd. Ten noorden en ten zuiden van deze zandleemgronden waren de vochtige zandgronden beter geschikt voor agrarische activiteiten. Gezien de relatief betere drainering werden deze gronden overwegend in landbouwuitbating gebracht. Door eeuwenlange bemesting van de oorspronkelijke bodem ontstonden typische plaggenbodems rondom de woonkernen en het kasteeldomein van Zellaar. Omwille van de geringe vruchtbaarheid van de zandgronden bleef het landbouwgebruik in de loop van de geschiedenis kleinschalig, waardoor al van bij de ontginning van het landschap een lappendeken ontstond van weilanden, hooilanden, akkers, natte ruigten, struwelen, bosjes, houtkanten, dreven (omwille van de aanwezigheid van de kasteeldomeinen van Berentode en Zellaar), verspreid liggende hoeven en twee kastelen. Door de afwisseling van gesloten bos met eerder open landbouwlandschap verrijkt met kleine landschapselementen is de vallei van de Bruine Beek een zeer waardevol fourageer- en broedgebied voor talrijke vogelsoorten.

Historische waarde

De historische waarde van de ankerplaats blijkt uit:

- het historische kasteelpark;
- het bouwkundig erfgoed;
- de archeologische vondsten;
- de perceelsindeling en de perceelsinrichting;
- de oude veldwegen en paden;
- het bodemarchief (plaggenbodems).

Zowel kasteel Berentode als het kasteel van Zellaar hebben een middeleeuwse oorspong. Berentode zou als 'hof van de Berthouts' opklimmen tot de 13de eeuw en de oudste ontgonnen plaats van 'Boene Heyde' (vermelding in 1330 van de huidige gemeente Bonheiden) zijn. De onmiddellijke omgeving van Berentode is redelijk gaaf bewaard gebleven sinds het einde van de 19de eeuw. Opvallend is de nog steeds bestaande dreef tussen de kerk en het centrum van Bonheiden en het kasteel. Ook het kasteel van Zellaar gaat terug tot de 13de eeuw. Het parkdomein kende net als de omgeving rond Berentode geen grootschalige en ingrijpende veranderingen meer in de voorgaande eeuwen. Typisch zijn de nog de redelijk gaaf bewaarde hoeves waarvan sommige nauw waren verbonden met het kasteeldomein. Vanuit deze hoeves en de dorpskern van Bonheiden werd het landschap van de Bruinbeekvallei in ontginning gebracht. Het gebied wordt beschouwd als de oudste landbouwkern van Bonheiden.

Esthetische waarde

De aanwezigheid van kasteeldomeinen, dreven, bossen, struwelen, ruigten, graasweiden en historische hoeven maken dit landschap tot een aantrekkelijk geheel. De afwisseling tussen de gesloten bossen rondom het kasteeldomein van Zellaar en de bossen ten noorden van de Krankhoeve en Berentode, de meer open kleinschalige graslanden, akkers en ruigten en de historische hoevegebouwen bepaalt de esthetische waarde van de ankerplaats en geeft aan het landschap een grote belevingswaarde.

Ruimtelijk-structurende waarde

Het schaars bebouwde beekdallandschap is een relict van een oud open landschap, temidden van een sterk verstedelijkte omgeving. De lijnvormige landschapselementen en beekbegeleidende vegetatietypen zijn nauw verweven met het landbouwkundig karakter van het gebied. Opvallend in het geheel zijn de centraal gelegen Bruine beek, het 'Kasteel van Berentode', gelegen op het kruispunt van vier dreven en de Berentodedreef die de relatie legt tussen het landelijke gebied en de dorpskern.

8. Aanpassingen t.o.v. de oorspronkelijke fiche van de ankerplaats omwille van nieuwe inzichten

Aanpassing afbakening

De perimeter van de ankerplaats, zoals afgebakend in de Landschapsatlas (versies 2001 en 2005), werd op een aantal plaatsen gewijzigd:

- ter hoogte van de beschermde Berentodedreef werd de grens van de ankerplaats ingekort tot de grens van het beschermde dorpsgezicht;
- ter hoogte van het woongebied van de Venneboslaan – Kasteellaan – Pelgrimstraat werd een grenscorrectie uitgevoerd tot op de grens van het woongebied;
- ter hoogte van de Waversesteenweg - Kardinaal Cardijnlaan werd in functie van de aanleg van een groene parking de grens van de ankerplaats naar het noorden verschoven;
- enkele kleine grenscorrecties op basis van de topografische kaart.

Aanpassing inhoud

Het tekstuele gedeelte werd aangepast op het vlak van de omschrijving, landschappelijke waarden en kansen en knelpunten. Hierbij werd geactualiseerd op basis van literatuurgegevens en terreinwerk.

9. Toekomstige ruimtelijke vertaling en visie op de ankerplaats

De toekomstige ruimtelijke vertaling en visie op de ankerplaats wordt weergegeven in kaart 2.

“De vallei van de Bruine Beek” in Bonheiden en Putte is een relict van een kleinschalig beekdallandschap waar minstens acht eeuwen landschapsgeschiedenis is af te lezen. De kasteeldomeinen van Zellaar en Berentrode opgetrokken als resp. versterkte burcht en hoeve, de bijhorende dreven, typische hoevegebouwen, de natte graasweiden langs de beek (in de meeste gevallen nog omzoomd met hagen of houtkanten), de akkers, de bossen, de kleine perceeltjes, de afwisseling tussen open, halfopen en gesloten landschapselementen zijn voor de landschapszorg in Vlaanderen van zo een grote waarde dat **het behoud van de vermelde landschapswaarden de hoofddoelstelling is**. Volgende algemene doelstellingen worden beoogd:

- het herstel, versterking en behoud van de historisch gegroeide en herkenbare landschaps- en perceelsstructuur van het beekdallandschap met zijn waardevolle opbouwende elementen waaronder het aanwezige bouwkundige erfgoed, kasteeldomeinen, dreven, bomenrijen, graslanden, ruigten, akkers, beken, grachten, sloten, wegen en paden.
- het behoud en beheer van de aanwezige landschappelijke en natuurkwaliteiten;
- het behoud van de bestaande milieukwaliteit (bodem, waterhuishouding, reliëf);
- het conserveren van archeologische vondsten; bij werken dient rekening gehouden te worden met de archeologische waarden;
- het verbeteren van het recreatieve medegebruik van het beekdallandschap, waarbij geen afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke waarden
- het behoud van de belangrijkste zichtassen (vista).

Deelgebied 1: Het kasteeldomein van Zellaar met het Zellaerbos

Het beheer van het kasteeldomein en aangrenzend park en bos moet de historische waarden van het kasteeldomein benadrukken. Hiertoe is belangrijk:

- het optimaal onderhouden van de aanwezige gebouwen (bouwkundig erfgoed) in relatie tot het omgevende landschapspark;
- uitvoeren van verder historisch onderzoek naar de historische aanleg en parkconcept;
- vrijwaren en eventueel vakkundig restaureren van parkornamenten;
- het gepaste beheer en onderhoud van de waterpartijen; onderzoek naar waterkwaliteit en bodemkwaliteit van de vijvers is hiervoor noodzakelijk; het behouden van het waterpeil in de vijvers;
- het behoud en beheer van het oude bomenbestand met op vaste tijdstippen controle van de gezondheidstoestand;
- het behoud, het herstel en gepaste beheer van dreven, bomenrijen en hagen;
- het beheren en eventueel herinrichten van het arboretum;
- het bestrijden van ongewenste exoten;

Deelgebied 2: De omgeving van het kasteel Berentrode en Kleine Krankhoeve

Het kasteel van Berentrode en de Kleine Krankhoeve en hun omgeving zijn zeer belangrijk geweest in de ontwikkeling van de beekvallei tot een kleinschalig compartimentenlandschap. Alle toekomstige ontwikkelingen moeten erop gericht zijn deze historische sites en hun relatie met de beekvallei te bewaren voor de volgende generaties. Daarvoor is noodzakelijk:

- het optimaal onderhouden en beheren van de aanwezige gebouwen (bouwkundig erfgoed);
- het behoud, herstel en beheer van dreven , bomenrijen en hagen;
- het vakkundig beheer van de bosbestanden;
- het naleven en ten uitvoer brengen van de bepalingen zoals voorzien in het RUP Krankhoeve.

Deelgebied 3: De vallei van de Bruine Beek als geheel

Herstel en beheer van de kleinschalige beekvallei kan door:

- het optimaal onderhouden en beheren van het bouwkundig erfgoed;
- het behoud en ecologisch beheren van kleine landschapselementen als bomenrijen, houtkanten, hagen en solitaire bomen;
- het bewaren van het kleinschalige valleilandschap;
- het aangepast ecologisch beheer van de Bruinbeek, Leybeek en Putsebaanloop;
- het behoud en onderhoud van de niet-verharde landelijke wegen;
- het bewaren en versterken van het compartimentenlandschap.

10. Kansen, knelpunten en aandachtspunten

De landschappelijke waarden van de ankerplaats worden op een aantal plaatsen aangetast of bedreigd. Deze bedreigingen voor het erfgoed hebben enerzijds te maken met de vastgelegde planologische bestemmingen van weleer (het gewestplan, zie verder onder punt 11.) en anderzijds met de veranderingen in de maatschappij die hun weerslag gehad hebben op het kleinschalige agrarische landschap dat gedurende vele eeuwen zich heeft kunnen ontwikkelen en in de tweede helft van de twintigste eeuw onder druk kwam te staan door:

- toename van de bebouwing (voornamelijk aan de randen van de voorgestelde ankerplaats, maar ook in de ankerplaats), waardoor het open landschap steeds verder ingesloten wordt;
- het verdwijnen van waardevol bouwkundig erfgoed (Zellaerdreef, Oude Baan);
- de aanleg van sportterreinen en bijhorende constructies (recreatie in de omgeving Zellaer-Berentrode);
- het afwezig blijven van beheer van groene elementen (hagen, houtkanten, dreven) waardoor veel van deze structurerende elementen verdwenen;
- oprichten van constructies (stallen, schuilhokken) in de open vallei;
- verharding van eertijds onverharde veldwegen.

Ondanks deze negatieve impact op het kleinschalige agrarische landschap van de beekvallei, bleef het compartimentenlandschap min of meer bewaard. Een gepast ruimtelijk beleid met aandacht voor de landschapswaarden kan de beekvallei behoeden voor verder verval. Door een aangepast beheer kunnen oude historische elementen weer worden hersteld:

- dreven, hagen, bomenrijen en houtkanten vergen de nodige aandacht en het gepaste inhaalbeheer;
- het bouwkundig erfgoed vraagt het nodige onderhoud en waar nodig deskundige restauratie;
- de historische relatie tussen het bouwkundig erfgoed onderling en met de omgeving (historisch bodemgebruik) kan worden hersteld. Bestaande en verdwenen zichtassen zoals tussen het kasteel van Berentrode en de kerk van Bonheiden-dorp, tussen de Kleine Krankhoeve en het kasteel van Berentrode en tussen het kasteel van Zellaar en de kerk van Bonheiden moeten worden hersteld.
- historische paden en verbindingen kunnen terug functioneel worden gemaakt en mogen niet worden verhard.

11. Gewenste planologische afstemming

In het richtinggevend gedeelte van het Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan (GRS) van Bonheiden worden volgende doelstellingen voor de vallei van de Bruine Beek beoogd:

- In de vallei wordt het landbouwgebruik nevens geschikt aan natuur, landschap en vormen van zachte recreatie. De verweven en verbrede agrarische functie is afgestemd op het behoud van de natuurlijke waarde van de vochtige weilanden en kleine landschapselementen.
- De bouw van schuilhokken voor dieren blijft mogelijk, indien ze landschappelijk inpasbaar zijn.
- Andere constructies en nieuwe landbouwbedrijven worden geweerd.
- De toelating voor bijkomende bebouwing kan enkel overwogen worden in volgende gevallen:
 - Ze sluit aan bij bestaande bebouwing en heeft tot doel het toekomstig functioneren van de grondgebonden landbouw te waarborgen.
 - Ze wordt opgetrokken in functie van verplichte reglementaire uitbreidingen van bestaande landbouwbedrijven.
- De beekvallei komt in aanmerking voor de uitbreiding van het bosareaal, zodat ze een waardevolle groene gordel vormt.
- De vallei wordt ook geselecteerd als een gebied waarin natuurontwikkeling mogelijk is. Er wordt een bosrijk landschap beoogd met een grote afwisseling aan kleine landschapselementen. De gemeente wenst dit te doen door:
 - het verbinden van bestaande boscomplexen aan de rand van het gebied
 - het aanplanten van bufferbossen om de bestaande bebouwing in te kaderen
 - aanplanten van nieuwe kleine landschapselementen
 - dreven worden hersteld
- Hoeven en kastelen in de vallei vormen belangrijke bakens. Het ruimtelijk beleid ten aanzien van deze erfgoedelementen richt zich op het behoud, de versterking en de zichtbaarheid ervan.
- De waardevolle vallei komt in aanmerking als 'bouwwrije zone'.

In het bindend gedeelte van het GRS wordt de vallei van de Bruine Beek geselecteerd als natuurverbinding van lokaal niveau en zoekzone voor natuurontwikkeling. Bovendien maakt de gemeente een strategisch plan op voor de landschapsmozaïek (waartoe de vallei behoort) waarin o.m. het ontwikkelingsperspectief voor de vallei van de Bruine beek in functie van de groene gordel rondom Bonheiden-dorp.

Deze elementen zijn niet in strijd met de vooropgestelde doelstellingen van de ruimtelijke visie van de ankerplaats met de belangrijke bemerking dat bosuitbreiding kan voor zover dit overeenstemt met de historische situatie en de kenmerkende kleinschaligheid van de beekvallei met afwisseling tussen open, halfopen en gesloten elementen niet wordt aangetast. Zeer grote boscomplexen zijn daarbij uitgesloten. Delen van de vallei die tijdens de gekende landschappelijke evolutie (historische kaarten) nooit bos zijn geweest, dienen ook in de toekomst open te blijven. Dit geldt zeker voor de historisch permanente graslanden en schaarse heiderelicten.

De beide op het gewestplan aangeduide recreatiezones ter hoogte van de Krankhoeve en Berentode worden in het gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Krankhoeve' verengd tot de huidige sportterreinen. De zone rond Berentode is voortaan een bouwvrij agrarisch natuurverwegingsgebied, waardoor de historische openheid van het landschap gegarandeerd blijft. De op het gewestplan aangeduide recreatiezone ter hoogte van de Sint-Ludwinakerk langs de Putsebaan, (actueel grasland, voetbalveld, houtige opslag en kerk met parkeerplaatsen) kan mogelijk in de toekomst bij een eventuele verdere invulling van de recreatieve bestemming in conflict zijn met de doelstellingen van de aanduiding als ankerplaats. Behoudens de kerk staan er nog geen gebouwen of constructies in dit open deel van het landschap. Om de openheid langs het uitgebreide woonlint van de Putsesteenweg te bewaren is een verdere invulling van recreatieve activiteiten niet gewenst.

In het richtinggevend gedeelte van het GRS van de gemeente Putte wordt de Grote Krankhoeve en haar onmiddellijke omgeving te Peulis opgenomen als een hoeve met te herbestemmen functie waarin ze een rol kan spelen in de uitbouw van zachte recreatie in de gemeente.

In het bindend gedeelte wordt de opmaak van een masterplan/RUP voor de Krankhoeve aangeduid als prioritair te nemen actie.

12. Begrippenlijst en referenties

12.1 Begrippenlijst

Voor de verklaring van de begrippen is er een algemene begrippenlijst te raadplegen op www.onroerenderfgoed.be.

12.2 Referenties

Literatuur

Centraal Archeologische Inventaris (CAI) – Digitale databank, cai.erfgoed.net.

Groep Planning (2006). Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Putte.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (2001). Nieuwe impulsen voor de landschapszorg. De landschapsatlas, baken voor een verruimd beleid. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Monumenten en Landschappen, Brussel, 191 p.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (2001). Atlas van de relictten van traditionele landschappen in Vlaanderen (Landschapsatlas). Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Monumenten en Landschappen, Brussel, CD-rom.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AROHM, Bestuur voor Monumenten en Landschappen (1985). Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Deel 13n4 Kantons Duffel – Heist-op-den-Berg. Provincie Antwerpen - Arrondissement Mechelen.

Omgeving (2005). Ontwerp ruimtelijk structuurplan gemeente Bonheiden.

Raes, E. (1993). Getuigen van het agrarisch verleden van Bonheiden. Geschiedenis van de Kleine Krankhoeve, de Grote Krankhoeve (te Peulis), de nieuwe Krankhoeve, de Groothoeve, de Schaepbraeke, de Blijdenberghoeve, de Mispeldonkhoeve, de Oude Molen, de Dorpsmolen. Stichting Mens en Cultuur, Gent.

Cartografische bronnen

Aero Survey (1971). Orthofotoplan, kaartbladen 23b8 (Mechelen), 24b1 (Bonheiden).

Dépôt de la Guerre (ca 1873). Kaartbladen 23/4 (Mechelen), en 24/1 (Putte).

Eurosense (1990). Orthofotoplan, kaartbladen 23/4/4 (Mechelen), 24/1/3 (Bonheiden).

Institut Cartographique Militaire (1936). Kaartbladen 23/4 (Malines), 24/1 (Putte).

Institut Cartographique Militaire (ca. 1925). Kaartbladen 23/4 (Malines), 24/2 (Heyst-op-den-Berg).

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld door Graaf de Ferraris (1771-1777), uitgave door het Gemeentekrediet. Kaartbladen 91 (Mechelen) en 92 (Zemst).

Vandermaelen (1854). Kaartbladen 8/3 (Duffel) en 8/7 (Malines).

13. Foto's

Zie bijlage